

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC VÀ VIỆC XÂY DỰNG, ĐỔI MỚI NỀN GIÁO DỤC VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN TÙNG LÂM

Trường Đại học Chính trị, Bộ Quốc phòng – lamkhanh13@gmail.com

(Ngày nhận: 06/09/2015; Ngày nhận lại: 29/10/2015; Ngày duyệt đăng: 10/06/2016)

TÓM TẮT

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục là những luận điểm, những tư tưởng cốt lõi nhất của Người về chiến lược phát triển giáo dục, tính nhân dân, tính dân tộc, khoa học, mục tiêu, nội dung, phương pháp giáo dục, đặc biệt là triết lý phát triển con người. Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, kho tàng triết lý ấy cần được tiếp tục khai thác nhằm xây dựng cơ sở lý luận có tính chất nền tảng, kim chỉ nam của triết lý giáo dục Việt Nam hiện đại.

Từ khóa: Tư tưởng; Hồ Chí Minh; Phát triển; Giáo dục.

Ho Chi Minh's Philosophy of Education Development and Our Reform of Vietnam Education

ABSTRACT

Ho Chi Minh's philosophy of education development is his quintessence of education development strategies that serve the people, the nation with scientific objectives and content as well as teaching methods and especially his philosophy of human development. In the current stage of the revolution, this treasure of knowledge should be further exploited to develop a theoretical basis as fundamental, philosophical lodestar of modern education in Vietnam.

Keywords: Ideology; Ho Chi Minh; development; education.

1. Mở đầu

Mang trong mình những giá trị văn hóa dân tộc bước ra thế giới, hòa nhập vào đại dương trí tuệ của thời đại, Hồ Chí Minh đã chất lọc tinh hoa của nhân loại, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của đất nước, từng bước định hình tư tưởng của mình, trong đó có tư tưởng về phát triển giáo dục. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục là những luận điểm, những mệnh đề, những tư tưởng cốt lõi nhất của Người về mục tiêu, bản chất, động lực, nội dung, khuynh hướng của sự vận động, phát triển của nền giáo dục cách mạng phù hợp với đặc điểm văn hóa, xã hội Việt Nam. Những cống hiến của Hồ Chí Minh về lý luận và thực tiễn phát triển giáo dục là vô giá, đem lại thành tựu cho nền giáo dục cách mạng Việt Nam. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển

giáo dục gồm những nội dung cơ bản sau.

2. Nội dung

2.1. Phát triển giáo dục là quan trọng hàng đầu, là vấn đề chiến lược gắn liền với sự nghiệp cách mạng của dân tộc

Giáo dục có vai trò đặc biệt đối với sự phát triển con người và xã hội. Các bậc vĩ nhân trong hoạt động và lãnh đạo cách mạng của mình đã xác định vai trò, vị trí giáo dục là nhân tố thiết yếu mở đường cho sự nhận thức và cải tạo thế giới đồng thời cũng là vấn đề có ý nghĩa sống còn của sự hưng thịnh đất nước.

Quả thật, giáo dục có vai trò cực kỳ to lớn trong đời sống xã hội đối với bất kỳ quốc gia, dân tộc nào, ở bất kỳ thời kỳ nào. Giáo dục là một trong những lĩnh vực nhạy cảm nhất của văn hóa. Cổ nhân xưa đã dạy: “Vi lợi ích mười năm phải trồng cây, vi lợi ích trăm năm phải trồng người”. Tinh thần này được Chủ

tịch Hồ Chí Minh kế thừa, nhắc lại như một nguyên tắc bất biến trong nhận thức cũng như trong chỉ đạo hành động của Người. Về vấn đề này, C.Mác cũng nhấn mạnh: “Muốn thay đổi những điều kiện xã hội phải có một chế độ giáo dục thích hợp”. V.I.Lênin - vị lãnh tụ của cuộc Cách mạng tháng Mười Nga - cũng khẳng định vai trò to lớn của giáo dục, coi đó là điều kiện đảm bảo cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Theo Lênin, người mù chữ là “người đứng ngoài chính trị”. Đó cũng là một trong những lý do con người phải: “Học, học nữa, học mãi”. Đây là những luận điểm cơ bản của tư tưởng nhân loại nói về sự cần thiết phải giáo dục.

Trên cơ sở kế thừa tư tưởng của các bậc tiền nhân, Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến vấn đề giáo dục, coi đó là nhiệm vụ cơ bản, không thể tách rời của cách mạng Việt Nam. Người cho rằng: “Giáo dục nhằm đào tạo những người kế tục sự nghiệp cách mạng to lớn của Đảng và Nhân dân ta, do đó các ngành, các cấp đảng và chính quyền địa phương phải thật sự quan tâm hơn nữa đến sự nghiệp này, phải chăm sóc nhà trường về mọi mặt, đẩy sự nghiệp giáo dục của ta lên những bước phát triển mới” (Hồ Chí Minh, 2011).

Với triết lý đã trở thành niềm tin sâu sắc rằng “một dân tộc dốt là một dân tộc yếu” (Hồ Chí Minh, 2011), ngay từ thời kỳ đấu tranh giành chính quyền, Nguyễn Ái Quốc đã lên án “chính sách ngu dân” của chính quyền thực dân áp dụng ở Việt Nam. Năm 1930, trong *Lời kêu gọi* nhân ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, Người đã nêu ra khẩu hiệu “thực hành giáo dục toàn dân” (Hồ Chí Minh, 2011), tức là phải tiến hành phổ cập giáo dục. Cách mạng Tháng Tám thành công, Người đã lãnh đạo nhân dân xóa bỏ nền giáo dục thực dân - một nền giáo dục dạy cho thanh niên Việt Nam yêu một Tổ quốc không phải là Tổ quốc mình, khinh rẻ nguồn gốc, dòng giống dân tộc mình, phụ nữ và đồng bào các dân tộc thiểu số ít được học chữ... và xây dựng nền giáo dục mới. Người viết: “Trước hết phải ra sức tẩy sạch ảnh hưởng giáo dục nô dịch của thực dân còn sót lại, như: Thái độ thờ ơ đối

với xã hội, xa rời đời sống lao động và đấu tranh của nhân dân; học để lấy bằng cấp, dạy theo lối nhồi sọ. Và cần xây dựng tư tưởng: Dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Nhà trường phải gắn liền với thực tế của nước nhà, với đời sống của nhân dân. Thầy giáo và học trò, tùy hoàn cảnh và khả năng, cần tham gia những công tác xã hội, ích nước lợi dân” (Hồ Chí Minh, 2011). Hồ Chí Minh nhận thức một cách sâu sắc về sự cần thiết phát triển nền giáo dục cách mạng, là một bộ phận không thể tách rời với sự nghiệp xây dựng nền kinh tế mới, nền văn hóa mới và con người mới. Hồ Chí Minh đã nêu ra những luận điểm nổi tiếng: “Muốn làm cho dân giàu nước mạnh, mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ” (Hồ Chí Minh, 2011); “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa” (Hồ Chí Minh, 2011).

Trong quá trình bốn ba khắp thế giới, Người đã tiếp thu được những tinh hoa của nhân loại. Thực tế ấy đã góp phần hình thành con đường giải phóng dân tộc, phát triển đất nước. Một niềm tin sâu sắc đã được khẳng định, “non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không” (Hồ Chí Minh, 2011), điều đó phụ thuộc vào sự nỗ lực, phấn đấu, nâng cao dân trí của chính người Việt Nam - đặc biệt thế hệ trẻ. Xây dựng một nền giáo dục để ai cũng được học tập là nhiệm vụ cơ bản của sự nghiệp cách mạng.

Như vậy, ta thấy quan điểm trên của Hồ Chí Minh là sự kế thừa truyền thống văn hóa Việt Nam nhưng đã được nâng lên ở tầm cao mới, phù hợp với khuynh hướng vận động của lịch sử, thời đại và văn minh nhân loại. Nó được kiểm chứng bởi thực tiễn cách mạng Việt Nam hơn 80 năm qua. Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay khi mà phát triển kinh tế tri thức trở thành xu hướng chung của nhân loại thì quan điểm trên của Người càng được biểu

hiện rõ nét. Vì vậy, muốn cho “dân giàu, nước mạnh”, muốn có nền kinh tế phát triển nhanh và bền vững phải đầu tư cho giáo dục, xây dựng được nền giáo dục đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước.

2.2. Phát triển giáo dục hướng tới mục tiêu phát triển con người toàn diện

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, xoay quanh nguyên tắc có tính rường cột là *vấn đề con người, tất cả vì con người và do con người*, con người cần phải được phát triển toàn diện. Vì vậy, Người cho rằng, muốn phát triển con người toàn diện cần phải thực hiện chiến lược “trồng người”, phải phát triển giáo dục.

Việc phát triển con người toàn diện theo quan điểm của Hồ Chí Minh không chỉ với mục đích tạo ra nguồn lực để phát triển đất nước - tức là con người với tư cách là động lực cho sự phát triển, mà ở đây con người với địa vị và tư cách là chủ và làm chủ, có đầy đủ phẩm chất năng lực: đức, trí, thể, mỹ. Vì vậy, phát triển con người toàn diện chính là đảm bảo *quyền con người*, đảm bảo *các giá trị làm người* hướng tới một xã hội mà “sự phát triển tự do của mỗi người là điều kiện cho sự phát triển tự do của tất cả mọi người” - con người với tư cách là mục tiêu cho sự phát triển. Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng của mình, cũng như trong công cuộc xây dựng đất nước, Hồ Chí Minh luôn giành sự quan tâm sâu sắc đến việc phát triển giáo dục, và luôn đặt giáo dục ở vị trí cao nhất. Bởi vì, Người cho rằng *giáo dục góp phần quyết định trong việc hình thành nhân cách con người*. Người ví giáo dục chính là sự nghiệp “trồng người” và đưa ra những luận điểm đầy tính triết lý và thực tiễn về vị trí, tầm quan trọng của giáo dục đối sự phát triển của con người như: “Hiền, dữ phải đâu là tính sẵn/Phần nhiều do giáo dục mà nên” (Hồ Chí Minh, 2011).

Theo Hồ Chí Minh, giáo dục là yếu tố quyết định trực tiếp nâng cao trình độ học vấn, trình độ khoa học - kỹ thuật, chuyên môn nghiệp vụ, ngoại ngữ, trình độ tổ chức quản lý cho cán bộ, đảng viên và mọi tầng lớp nhân dân trong thực hiện các nhiệm vụ cách mạng.

Giáo dục sẽ giúp cho người học có vốn liếng về lịch sử, văn hóa của dân tộc Việt Nam và thế giới, mà nếu không có nó thì sẽ không giữ vững được nền độc lập, không thể tham gia vào công việc kiến thiết xây dựng nước nhà giàu, mạnh. Giáo dục sẽ giúp cho người dân có kiến thức mới để biến một nước dốt nát, cực khổ thành một nước có nền văn hóa cao và đời sống tươi vui, hạnh phúc. Và như vậy, phát triển giáo dục là một nhân tố quyết định để phát triển con người toàn diện trở thành nét đặc sắc trong tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục.

2.3. Phát triển nền giáo dục mang tính nhân dân, dân tộc và khoa học

Hạt nhân trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục là tư tưởng xây dựng một nền giáo dục mang *tính nhân dân* rộng lớn: “Ai cũng được học hành” (Hồ Chí Minh, 2011). Quan điểm này thể hiện tính nhân dân, tính nhân văn, công bằng, dân chủ... vốn là mạch nguồn trong hệ tư tưởng và chi phối toàn bộ những công hiến của Hồ Chí Minh cho cách mạng. Xây dựng nền giáo dục mang tính nhân dân là sự tiếp nhận phân tích cực trong tư tưởng “hữu giáo vô loại” (mỗi người đều được giáo dục) của Khổng Tử, thể hiện mong ước của nhân dân ta muốn được học hành, đồng thời thấm nhuần quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về vai trò của quần chúng nhân dân trong lịch sử.

Khi xác định triết lý phát triển nền giáo dục cách mạng là “Ai cũng được học hành”, và “thực hành giáo dục toàn dân”. Hồ Chí Minh định rõ những vấn đề có tính phương pháp luận, định hướng cho việc xây dựng những tiền đề cơ bản để nền giáo dục tạo điều kiện cho mỗi người có thể cố gắng phát triển năng lực sẵn có của mình. Đây là sự đúc kết những tinh hoa triết học, văn hóa phương Đông, phương Tây và được chuyển hóa nhuần nhuyễn trên hệ tư tưởng của chủ nghĩa Mác - Lênin. Kế thừa và phát triển những luận điểm cách mạng và sáng tạo của các nhà triết học lớn trên lập trường mácxít, Hồ Chí Minh cho rằng, một triết lý phát triển nền giáo dục cách mạng cần hướng tới là *phải kết hợp được giá*

trị, sức mạnh của dân tộc với giá trị của văn hóa nhân loại và sức mạnh của thời đại. Trong thời kỳ Đảng lãnh đạo đấu tranh giành chính quyền, bản “Đề cương văn hóa Việt Nam” (1943) đã mang đậm tư duy của Hồ Chí Minh về xây dựng nền văn hóa có hai đặc trưng cơ bản nhất là khoa học hóa và đại chúng hóa. Sau Cách mạng Tháng Tám, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dày công đặt nền móng cho nền giáo dục Việt Nam dựa trên hai đặc trưng cơ bản của nền văn hóa cách mạng nêu trên. Tính khoa học luôn đi liền với tính đại chúng trong nền giáo dục cách mạng đã thể hiện rõ tư duy lớn của Hồ Chí Minh về việc xây dựng nền văn hóa mang đậm tính dân tộc Việt Nam nhưng chất lọc những tinh hoa văn hóa nhân loại, những nét tiến bộ của nền giáo dục thế giới. Đường lối phát triển văn hóa đầy tính sáng tạo này đã tạo cơ sở quan trọng xây dựng một nền giáo dục của đất nước từ sau năm 1945 đến nay. Nền giáo dục cách mạng đã có những đóng góp quan trọng đối với sự hình thành những thế hệ con người Việt Nam gắn bó với lợi ích dân tộc và làm nên những bản anh hùng ca bất diệt của đất nước ta trong sự nghiệp giải phóng dân tộc đầy máu lửa, hy sinh và ngày nay là sự nghiệp xây dựng đất nước.

2.4. Phát triển giáo dục cần phải xác định mục tiêu, nội dung, phương pháp giáo dục mang tính thiết thực cụ thể

Hồ Chí Minh cho rằng muốn phát triển giáo dục một trong vấn đề quan trọng hàng đầu là phải xác định đúng đắn *mục tiêu* là đào tạo những con người có ích, những con người có đủ đức và tài, vừa hồng vừa chuyên để phục vụ sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, đóng góp cho sự hưng thịnh của đất nước, đưa đất nước “sánh vai các cường quốc năm châu”. Giáo dục phải chú trọng quan tâm đến chất lượng đào tạo nhằm nâng cao dân trí, đồng thời phát huy được năng lực có sẵn của mỗi người. Về *nội dung* giáo dục phải toàn diện, bao gồm tất cả các mặt đức, trí, thể, mỹ..., phải kết hợp được tri thức khoa học với kiến thức thực tế (học phải đi đôi với hành), phát huy được tính sáng tạo, khả năng tư duy

của mỗi người học, đồng thời phải đảm bảo chứa đựng cả tính dân tộc và tính thời đại (kết hợp những nét văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc với những tinh hoa tri thức văn minh, hiện đại, tiến bộ của nhân loại),... Về *phương pháp* giáo dục phải khoa học, phù hợp với nhiều loại đối tượng khác nhau, như giáo dục không nên chỉ bó hẹp trong nhà trường, mà phải phát huy mối liên hệ mật thiết giữa nhà trường, gia đình và xã hội, trong giáo dục phải chăm lo, bồi dưỡng thế hệ trẻ, với mỗi đối tượng, mỗi cấp học cần phải có những phương pháp giáo dục phù hợp,... giáo dục cần được thực hiện dưới nhiều hình thức, cách thức, loại hình, chương trình đào tạo khác nhau (trong nhà trường, trong cuộc sống, thông qua sách vở, trao đổi; học thầy, học bạn, tự học; học ở mọi nơi, mọi lúc...) nhằm đảm bảo mục tiêu giáo dục toàn dân cũng như nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục. Công tác giáo dục phải chú ý cả hai đối tượng người học và người dạy. Việc phát triển nền giáo dục phải được coi là nhiệm vụ của toàn xã hội, là công việc có tính liên ngành, cần có sự chủ động, quan tâm của các cấp ủy Đảng, chính quyền, nhân dân, trong đó vai trò của những người làm công tác giáo dục là hết sức quan trọng.

Tóm lại, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục là một hệ thống quan điểm thể hiện tầm nhìn chiến lược sâu sắc về vai trò của giáo dục đối với sự phát triển của con người và toàn xã hội. Trong đó có những tư tưởng đi trước thế giới, trở thành chân lý được nhân loại tiến bộ thừa nhận và tiếp tục thực hiện tư tưởng của Người. Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, kế thừa và phát huy những quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục là cơ sở lý luận để Đảng ta nhận thức rõ vị trí và tầm quan trọng của sự nghiệp phát triển con người, trong công cuộc đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Phát triển con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển kinh tế - xã hội, “lấy việc phát huy nguồn lực con người làm yếu tố cơ bản cho sự phát triển nhanh và bền vững”. Khi phát triển con người được coi

là yếu tố quyết định sự phát triển của mỗi quốc gia, thì phát triển giáo dục - đào tạo là phương tiện chủ yếu quyết định chất lượng con người, là nền tảng của chiến lược phát triển con người. Chính vì vậy, Đảng đã khẳng định: “Giáo dục và đào tạo có sứ mệnh nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, góp phần quan trọng phát triển đất nước, xây dựng nền văn hóa và con người Việt Nam. Phát triển giáo dục và đào tạo cùng với phát triển khoa học và công nghệ là quốc sách hàng đầu; đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển” (Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI). Tư tưởng đó tiếp tục được khẳng định trong các văn kiện lớn của Đảng. Có thể nói đó là những định hướng đúng và là những quan điểm cơ bản cần được quán triệt trong nhận thức của các nhà hoạch định chính sách, các nhà quản lý, những người trực tiếp làm công tác giáo dục và trong toàn xã hội. Nó cần được tiếp tục được khẳng định và hiện thực hóa trong đời sống xã hội hiện nay như một quan điểm chỉ đạo cơ bản.

2.5. Những quan điểm chỉ đạo cơ bản đối với việc xây dựng và đổi mới nền giáo dục ở nước ta hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, việc xây dựng, phát triển nền giáo dục Việt Nam trong bối cảnh chúng ta đang tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương lần thứ sáu khóa XI của Đảng (10-2012) về “đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo”, nhằm đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế, theo chúng tôi cần nắm vững những quan điểm cơ bản sau đây:

Thứ nhất, nền giáo dục Việt Nam phải nhằm đáp ứng yêu cầu của quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa XHCN gắn liền với kinh tế tri thức và mở rộng hội nhập quốc tế.

Trong giai đoạn cách mạng hiện nay, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn liền với kinh tế tri thức như một yêu cầu cơ bản

nhất nhằm tạo nên sự phát triển của lực lượng sản xuất nói riêng và của nền kinh tế Việt Nam nói chung. Mặt khác, quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa phải gắn với quá trình mở rộng hội nhập quốc tế. Chính quá trình hội nhập quốc tế sẽ tạo điều kiện để đẩy nhanh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và phát triển kinh tế tri thức. Mặt khác, quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với phát triển kinh tế tri thức cũng tạo ra những tiền đề để mở rộng hội nhập quốc tế. Một quốc gia không có một nền kinh tế phát triển thì sẽ không có khả năng hội nhập sâu vào thế giới bên ngoài. Vì vậy, giáo dục phải lấy việc phục vụ công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với phát triển kinh tế tri thức và hội nhập quốc tế làm mục tiêu cơ bản; nguyên tắc học đi đôi với hành, thống nhất giữa lý luận và thực tiễn... Các mục tiêu cụ thể của giáo dục, xác định nội dung và phương pháp giáo dục, xây dựng các hình thức giáo dục... xa rời mục tiêu này sẽ làm cho giáo dục không xác định được hướng đi đúng đắn.

Thứ hai, nền giáo dục Việt Nam phải luôn hướng vào việc đào tạo những con người phát triển toàn diện để có thể thực hiện tốt nhiệm vụ xây dựng và phát triển đất nước.

Quan điểm giáo dục toàn diện là quan điểm cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh và vẫn là quan điểm giáo dục cơ bản hiện nay của Việt Nam. Điều này hoàn toàn phù hợp với yêu cầu của một nền giáo dục hiện đại. Tuy nhiên, trong việc giáo dục toàn diện phải đặc biệt coi trọng hai yếu tố cơ bản nhất là đạo đức và tài năng. Tài năng không chỉ là việc nắm được tri thức mà còn là khả năng vận dụng tri thức một cách sáng tạo vào cuộc sống. Tài năng có thể là tài năng nghiên cứu khoa học hoặc là tài năng sản xuất kinh doanh, tài năng sáng tạo nghệ thuật, tài năng giữ gìn, bảo vệ Tổ quốc, an ninh xã hội...

Trong điều kiện hiện nay, việc bồi dưỡng và phát triển tài năng nghiên cứu khoa học, sản xuất kinh doanh là hết sức quan trọng. Cho nên quan điểm giáo dục toàn diện bao giờ cũng phải gắn liền với quan điểm lịch sử cụ thể. Ở những thời điểm lịch sử khác nhau,

mục tiêu giáo dục, nội dung giáo dục, phương pháp giáo dục phải có những điểm khác biệt phản ánh đúng nhu cầu cấp bách của giai đoạn lịch sử này.

Thứ ba, sự nghiệp giáo dục phải được phát triển trên cơ sở kết hợp truyền thống với hiện đại, dân tộc và quốc tế.

Những giá trị truyền thống tốt đẹp là những tài sản vô giá mà nền giáo dục Việt Nam hiện nay nếu không kế thừa sẽ không thể phát triển được. Tuy nhiên, do hoàn cảnh lịch sử, nền giáo dục thế giới cũng đã có những bước phát triển mới. Giáo dục Việt Nam vì vậy phải kế thừa văn minh nhân loại đặc biệt là các giá trị khoa học hiện đại và cả phương pháp giáo dục mới. Trong hai yếu tố dân tộc và quốc tế không thể tuyệt đối hóa bất kỳ yếu tố nào. Nếu tuyệt đối hóa truyền thống dân tộc sẽ làm cho nền giáo dục Việt Nam trở nên lạc hậu, lỗi thời vì Việt Nam chưa qua giai đoạn phát triển tư bản. Ngược lại, nếu tuyệt đối hóa yếu tố quốc tế sẽ làm cho nền giáo dục Việt Nam trở nên lai căng, mất gốc, làm mất sự tinh túy của nền văn hóa dân tộc. Tuy vậy, yếu tố dân tộc phải luôn được coi là cơ sở để tiếp thu các yếu tố hiện đại, quốc tế. Các yếu tố hiện đại và quốc tế chỉ thực sự có ý nghĩa khi nó được chuyển hóa thành yếu tố dân tộc, nó được dân tộc hóa tạo nên sự phát triển vừa độc đáo vừa hiện đại.

Thứ tư, giáo dục là sự nghiệp của toàn xã hội, nhưng phải có sự lãnh đạo thống nhất của Đảng và có sự quản lý chặt chẽ của Nhà nước.

Xã hội hiện nay, mỗi người dân đều có trách nhiệm đối với việc học tập của bản thân, nhưng phát triển nền giáo dục nước nhà phải là vấn đề của toàn xã hội, của những người

làm công tác giáo dục, đặc biệt là các nhà lãnh đạo, quản lý giáo dục. Vì vậy, Đảng là những người chịu trách nhiệm trước toàn xã hội trong việc đề ra những chủ trương, đường lối đúng đắn để phát triển giáo dục; Nhà nước cần thể chế hóa vai trò, trách nhiệm và quyền lợi của các tổ chức, cá nhân và gia đình trong việc phát triển giáo dục. Đặc biệt, Nhà nước phải xây dựng quy chế giáo dục và quản lý một cách chặt chẽ toàn bộ hệ thống giáo dục, từ mầm non đến đại học và sau đại học, chịu trách nhiệm trước toàn xã hội về việc xây dựng, sử dụng đội ngũ cán bộ giáo dục và cùng với đó là toàn bộ chất lượng giáo dục. Một nền giáo dục tốt là nhờ Nhà nước có chính sách phát triển giáo dục đúng và ngược lại. Vì vậy, ở Việt Nam hiện nay, chỉ có Nhà nước, dưới sự lãnh đạo của Đảng, mới có thể đóng vai trò trụ cột trong việc xây dựng một nền giáo dục thực sự vững mạnh.

3. Kết luận

Như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục chứa đựng kho tàng triết lý sâu sắc, đó là kết quả của sự thâm thấu và phát triển những tinh hoa, cốt lõi của nền văn hóa dân tộc cùng với những tri thức tiến bộ của văn minh nhân loại. Tư tưởng của Người là ánh sáng soi đường, vạch ra phương hướng cơ bản cho chiến lược phát triển con người, chiến lược phát triển giáo dục ở nước ta trong suốt mấy chục năm qua và cả thời gian sắp tới. Vì vậy, kho tàng ấy cần được tiếp tục khai thác nhằm xây dựng cơ sở lý luận có tính chất nền tảng, kim chỉ nam của triết lý giáo dục Việt Nam hiện đại, góp phần vào nội dung của chủ thuyết phát triển Việt Nam đang được đầu tư nghiên cứu■

Tài liệu tham khảo

Bảo tàng Hồ Chí Minh - Đại học Sư phạm Hà Nội (2005). *Chủ tịch Hồ Chí Minh với sự nghiệp giáo dục*, Nxb Thanh Niên, Hà Nội.

C. Mác và Ph. Ăngghen (1995). *Toàn tập*, tập 16, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2011). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

- Đảng Cộng sản Việt Nam (2012). *Văn kiện Hội nghị Trung ương lần thứ VI khóa XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Đặng Quốc Bảo, Nguyễn Đắc Hưng (2004). *Giáo dục Việt Nam hướng tới tương lai - vấn đề và giải pháp*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*, tập 10, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*, tập 13, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*, tập 15, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*, tập 3, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập*, tập 4, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- Trịnh Văn Chính, Nguyễn Anh Quốc (2003). Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, *Tạp chí Triết học*, 3.